

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 29 (1036) Ліпень 1968 г.

Год выдання 13-ы

Цяна 2 кар.

ВЫДАЮЧАКА ІМ. ГОРЬКОГО

Мікалай БРАУН

Што гэта!
Дыхнула пахам кветак,
Свежасцю павеяла з азёр,
Спелым жытам зашуршаў

палетак,
Мурагамі — лугавы праспор.

Што гэта!
Дубровы зашумелі,
І я ў ззянні ранішняй пары
Раптам нівы ўбачыў і бары,—
Гэта беларускія сябры
Песню беларускую запелі,
Вось яна крыху засумавала,
Успомніўшы былой нядолі

дні.
Вось яна маланкай зашугала,
Гнеўнай, агнявой—у вышыні.
Вось вясёлкай радаснай,

бліскучай
Асвятліла шыр дняпроўскіх
вод,—

І, з усёй душой яго п'явучай,
Нібы ўвесь убачыў я народ.
Не ў лапцях, не за сахою

ходзіць
З вечнай спадарожніцай

бядой,
А я ўбачыў — ён трывала
ўзводзіць

Шчасце Беларусі маладой.
Я яго пабачыў ля бяскрайніх,
Сонцам азароных мірных ніў,
Я яго пабачыў за камбайнам,
Дзе пшаніцы залаты разліў.
Я пабачыў, як ён светач рання
Нёс у глуш спрадвечную

лясоў,
Я пабачыў, як у дні змагання
Ён на ворага бяспрашна

йшоў.
Ды ваеннай песні таюць гукі,
Заціхаюць, песня адплыла...
І, згадаўшы мужнасць, бітвы,
мукі,

Песня славы голас узняла.
Гучная, як мора, разліўная,
Выплыла вясельная за ёй,
А пасля, красуня маладая,
Тупнула «Лявоніха» нагой.
У мае вочы глянула:
— Дзень добры!

Ты сястра альбо нявеста
мне! —
І пайшла ў круг з перастукам
дробным,

То плыве, то ластаўкай
мільгне.

І прыпеўка жартаўліва
льецца,

Грукаюць падкоўкі да зары...
Вось і дзень. Са мной —
мае сябры,
Песня беларуская п'яецца.

Пераклад з рускай мовы
Аляксея ЗАРЫЦКАГА.

МУЖНЫЯ СЫНЫ НАРОДА

У Беларусі ліпень. Ласкава свеціць сонца, праходзяць дажджы. У такіх ж летніх дні 1944 года Савецкая Армія гнала гітлераўскіх акупантаў з беларускай зямлі. Па дарогах імчаліся савецкія танкі, ішла загартаваная ў баях пяхота, у небе гулі чырвоначырныя самалёты, за рычагамі танкаў, сярод артылерыстаў і пехацінцаў, побач з рускімі, украінцамі, узбекамі, грузінамі, латышамі, літоўцамі, армянамі, эстонцамі, былі беларусы. Больш мільёна беларускіх сыноў у радах Савецкай Арміі і сотні тысяч у радах партызан, кажучы словамі Янкі Купалы, «білі гітлераўцаў паганых, каб не ўскрэслі век яны».

Сярод воінаў Савецкай Арміі, якая вызваляла родную зямлю, быў і бялявы, сінявокі хлапец з Расоншчыны — Павел Рубіс. У баях адважны кулямётчык здабываў волю для свайго народа і шчасце жыць і радавацца на сваёй зямлі. На грудзях Паўла тры баявыя ордэны. Сёння поўны кавалер ордэнаў Славы — лепшы механізатар саўгаса «Расоны» ў Віцебскай вобласці.

Такіх, як Павел Рубіс, сотні тысяч. У гады ліхалецця яны баранілі волю і гонар сваёй Радзімы, у мірны час славіць яе сваімі працоўнымі подзвігамі.

Інакш намагаюцца прадставіць свету беларусаў «змагары», якія ў тыя ліпенскія дні

1944 года разам з бітымі гітлераўскімі ваякамі ўцякалі на захад, тыя, каму наўздагон пасылалі кулі такіх хлопцы-кулямётчыкі, як Павел.

«Беларускае жыхарства, — гугнявіць праз амерыканскую радыёстанцыю «Свабода» былы гітлераўскі прыслужнік Станіслаў Станкевіч, — ішло ў партызаны не з матываў савецкага патрыятызму..., а з безвыходнай канечнасці, каб ратавацца ад эсэсаўскай помсты».

Станкевіч сваім аршынам здрадніка і баязліўца мерыць мужных савецкіх людзей. Ён тужыцца прадставіць беларускі народ гэтакім пужлівым, што яму адно застаецца: ратавацца ўцекамі ў кусты. Станкевіч вылузваецца са скуры, каб прадставіць беларусаў пазбаўленымі дзяржаўнай мудрасці і патрыятызму. Маўляў, калі гарыць карабель, ратуй кожны сам сябе.

А факты гісторыі мінулай вайны сцвярджаюць, што калі ворагі запалілі наш чужоўны магутны карабель сацыялізма, кормчыма якога з'яўлялася наша слаўная Камуністычная партыя, усе каманды на гэтым караблі кінуліся ратаваць яго, бо калі б разышліся па сваіх каютах, згарэлі б усе ў полімі. І толькі пацукі, нахшталт Стан-

кевіча, уцяклі ганебна з трапіўшага ў буру карабля. Цяпер яны хочучь прадставіць справу так, нібы ўсе такія, як яны, пацукі. Бачыце, усе ратаваліся «ад эсэсаўскай помсты» ў гэтай «безвыходнай канечнасці». І яны, «нацыянальна свядомыя інтэлігенты», маўляў, вымушаны былі служыць эсэсаўцам, каб не атрымаць кулю ў патыліцу.

Сапраўдныя сыны мужага беларускага народа знайшлі выхад «з безвыходнай канечнасці». Яны ішлі ў бой у дружнай грамадзе ўсіх народаў савецкай супольнасці. З імі побач ішлі мужныя сыны Польшчы, Балгарыі, Чэхаславакіі. Яны свядома, як сапраўдныя патрыёты кожнай сваёй краіны, змагаліся за волю сваіх і ўсіх народаў зняволенай гітлераўскай Еўропы. Не нацыянальна-абмежаваны адшчапенцы, якія ратаваліся ўгодніцтвам, а шчырыя патрыёты, сапраўдная любоў якіх да свайго народа мяжуе з такой жа любоўю да людзей усіх нацыянальнасцей і жаданнем бачыць іх вольнымі, шчаслівым, як самі, перамаглі чорныя сілы гітлераўскага зла.

Квітнее Беларусь. Працуюць на палях яе трактары, камбайны, гудуць на яе прасторах турбіны электрастанцый, з кан-

веераў заводаў сыходзяць магутныя самазвалы і маленькія залатыя гадзіннікі беларускай маркі, б'юць угару фантаны нафты, з шахт падымаецца калійная соль... Усё гэта дзякуючы такім людзям, як Павел Рубіс.

Цяжка нават уявіць, што сталася б з нашым краем, народам, калі б збыліся мары панноў астроўскіх, абрамчыкаў, станкевічаў. Да гэтага часу, бадай, і самі прапагандысты ганебнай ідэі несупраціўлення акупанту і здрады народу былі б ужо попелам на капуснай плантацыі нямецкага баўэра. І калі былія лёкаі гітлераўцаў яшчэ жыўць за мяжой і атрымліваюць костку са стала другога пана, то толькі дзякуючы мужнаму савецкаму народу, для барацьбы з якім імперыялістычныя колы выкарыстоўваюць і гітлераўскіх недабіткаў.

Ужо хутка паўстагоддзя квітнее і развіваецца Беларуская Рэспубліка ў сузор'і братніх рэспублік. І квітнець ёй, і развіваецца ў стагоддзях, пакуль будзе жыць наш народ, пакуль будучы жыць яго слаўныя сыны. А народ бесмяротны.

НА ЗДЫМКУ: лепшы механізатар саўгаса «Расоны» Павел РУБІС, поўны кавалер ордэнаў Славы.

Фота Э. ПРЫСМАКОВА.

Уборка сена ў саўгасе «Рудакова» Віцебскага раёна. Падборку валкоў на трактарных граблях вядуць Уладзімір АЛТУХОУ (на пярэднім плане) і Анатоль СЯРПІНСКІ.

Фота Г. УСЛАМАВА.

ЭКСПАНАТЫ СЕЛЬСКАГА ГАНЧАРА

У адным з павільёнаў ВДНГ можна ўбачыць маленькія, прыгожыя збаны, кветачніцы, розны посуд. Знаёмчыся з гэтымі экспанатамі, наўрад ці хто адразу здагадаецца, што яны зроблены са звычайнай гліны. А гэта так, Мініятурныя ганчарныя вырабы дастаўлены ў Маскву са сталінскай вёскі Гародная, якая даўно славіцца сваімі ўмельцамі — ганчарамі.

Не так даўно пабываў на ВДНГ і вядомы сваім тонкім майстэрствам патомны ганчар, а цяпер майстар калгаснай ганчарні Раман Пяшко. Разам з апальшчыкамі ў майстэрні працуюць дзесяць чалавек, якія ў мінулым годзе дапамаглі свайму калгасу «Зара» атрымаць ад сельскага промысла каля сямі тысяч рублёў прыбытку. Майстар Раман Пяшко заслужана стаў удзельнікам ВДНГ.

ГУЧЫЦЬ КЛЯТВА ГІПАКРАТА

Адбыўся чарговы выпуск спецыялістаў у Мінскім дзяржаўным медыцынскім інстытуце. 459 маладых урачоў пакляліся аддаць усе свае сілы і веды ў справе аховы здароўя народа. За гады свайго існавання інстытут падрыхтаваў трынаццаць тысяч спецыялістаў.

ЧАЛАВЕК З ЛЕГЕНДЫ

На шашы Масква—Сімферопаль палізу так званая «ўўянскага скрутка» ўзвышаецца помнік Герою Савецкага Саюза А. Гараўцу. Ураджэнец Беларусі, ён, не шкадуючы свайго жыцця, гераічна змагаўся за свяшчэнную зямлю Айчыны. Летам 1943 года толькі ў адным баі Гаравец знішчыў дзесяць фашысцкіх самалётаў.

Жыхары Бялоўскага раёна Курскай вобласці ганарацца тым, што з іх роднай зямлі ў трыжонныя дні войны ўзнімаўся ў неба адважны лётчык і бліскуча выконваў баявыя заданні.

НА ПЛОШЧЫ КОЛАСА

Хутка ў Мінску на плошчы Якуба Коласа з'явіцца эксперыментальны дом мэблі. Прасторная зала, адкрытыя пляцоўкі, велізарны склад для мэблі, утульнае кафэ для наведвальнікаў — усё гэта будзе ў новым будынку, узвядзенне якога закончыцца да юбілею рэспублікі.

Скульптар З. Азгур і архітэктар Г. Заборскі завяршаюць работу над помнікам Якубу Коласу. Ён будзе ўстаноўлены на плошчы, якая носіць імя песняра. Устаноўленнем на плошчы скульптурнай кампазіцыі завяршыцца архітэктурны ансамбль новай Камароўкі.

ПРЫЁМ У КРАМЛІ

У Крамлёўскім Палацы з'езду адбыўся прыём у гонар выпускнікоў ваенных акадэміяў.

Ад імя Узброеных Сіл СССР маршал А. Грэчка сардэчна павіншаваў выпускнікоў з паспяховым заканчэннем акадэміяў, пажадаў ім вялікіх поспехаў у працы ў імя ўмацавання магутнасці Савецкай Радзімы.

— Сярод выпускнікоў ваенных акадэміяў, — сказаў міністр, — афіцэры і генералы арміяў раду сацыялістычных краін. На шматгадовым вопыце ваеннага супрацоўніцтва, у тым ліку ў ходзе сумесных вучэнняў брацкіх арміяў «Кастрычніцкі штурм», «Влтава», «Манеўр», «Радопы» і іншых, мы пераканаліся, як дабратворна адбываецца на вырасці нашых агульных задач дружба і ўзаемаразуменне афіцэрскага корпуса краін Варшаўскага дагавору.

НАРАДА ЭНЕРГЕТЫКАЎ НА ДАУГАВЕ

Плявіньская ГЭС імя Ул. І. Леніна, размешчаная ў новым латвійскім го-

радзе Стучка, стала месцам нарады спецыялістаў сацыялістычных краін — членаў Савета Эканамічнай Узаемадапамогі.

Пастаянная камісія СЭУ па электраэнергіі (секцыя гідастанцый) сабралася для абмеркавання вынікаў навукова-даследчых работ, ажыццёўленых на буйнейшай ГЭС Прыбалтыкі. У рабоце камісіі прымаюць удзел прадстаўнікі Балгарыі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Польшчы, Румыніі, Савецкага Саюза і Чэхаславакіі.

Плявіньская ГЭС імя Ул. І. Леніна (яе магутнасць 825 тысяч кілават) цяпер рыхтуецца да здачы дзяржаўнай камісіі. Гэта падзея прымеркавана да 28-й гадавіны ўстаноўлення Савецкай улады ў Латвіі.

САВЕЦКІ ПАВІЛЬЁН НА ЭКСПО-70

У японскай сталіцы адбылося падпісанне кантракта на будаўніцтва савецкага павільёна на Асакскай міжнароднай выстаўцы ЭКСПО-70.

Будынак павільёна вышыней у 100 метраў будзе мець сталёвую канструкцыю, сцены і дах са сталёвых пліт. Павільён Савецкага Саюза размесціцца на плошчы ў 20 тысяч квадратных метраў.

У калгасе «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна Брэсцкай вобласці рыхтуецца да здачы палац культуры на 520 месц. НА ЗДЫМКУ: новы палац культуры.

Фота А. ВЯЛІКАСЕЛЬЦА.

ПОШТА РЭСПУБЛІКІ

Пошта трывала ўвайшла ў наш штодзёны побыт. І аб гэтым яскравай усяляк слоў гаворыць цікавая падборка паштовых лічбаў, падрыхтаваная ў Міністэрстве сувязі БССР.

Да рэвалюцыі адно паштовае аддзяленне прыходзілася на 20 000 чалавек, а цяпер яно абслугоўвае 2 500 жыхароў. З 3 311 аддзяленняў, якія ёсць у Беларусі, 2 804 функцыянуюць на вёсцы. У першым квартале 1968 года было адкрыта 20 новых паштовых аддзяленняў, а да 1970 года мяркуецца мець яшчэ 206.

А вось яшчэ некалькі не менш цікавых даных. 14 158 пашталёнаў, з іх 10 438 сельскіх, штодзень прыносяць нам газеты, пісьмы, грашовыя пераводы. Пенсіянеры, напрыклад, атрымліваюць на дом праз пошту пенсіі. Штогод у адрас працоўных Беларусі прыходзіць 200 мільёнаў пісем, 5 мільёнаў пасылак, мільёны грашовых пераводаў. Прыкладна столькі ж адпраўляюць жыхары рэспублікі.

Пошту дастаўляюць самалётамі, паяздамі, аўтамабілямі. Паштовая сетка рэспублікі карыстаецца 1 500 аўтамабільнамі. Пашталёны для хутчэйшай дастаўкі карэспандэнцыі маюць тысячы веласіпедаў.

Цяпер сувязісты Беларусі разам з усімі працоўнымі рыхтуюцца да 50-годдзя БССР і Кампартыі Беларусі. У гонар свята будуць выпушчаны юбілейныя маркі, канверты, паштоўкі, а ў самі дзень юбілею ў Мінску і абласных цэнтрах адбудзецца памятнае гашэнне марак.

С. ЯФІМАЎ.

РУЖЫ ДЛЯ УЛЬЯНАЎСКА

220 гатункаў ружаў вырошчвае ў сваіх гадавальніках вядомы кубанскі саўгас «Чырвоная». Нядаўна гаспадарка атрымала заказ падрыхтаваць 100 тысяч саджанцаў лепшых гатункаў для горада Ульянаўска.

Першую партыю ружаў саўгас адправіў на радзіму Ільіча 8 гадоў назад. Яны былі высаджаны на тэрыторыі Ульянаўскага філіяла Цэнтральнага музея Ул. І. Леніна.

Новыя саджанцы намячаецца высадзіць да юбілею ў парках і скверах Ульянаўска.

П. ЯШЧАНКА.

На нашым здымку магілёўскі будаўнік Уладзімір Пракапенка. Яго брыгада зараз узводзіць новы палац піянераў.

ЕДИННЫЙ ПЛАН

Зарубежная пресса проявила большой интерес к происходившему в мае Всесоюзному экономическому совещанию. Как известно, на этом форуме советских экономистов, теоретиков и практиков рассматривались проблемы дальнейшего совершенствования планирования и экономической работы в народном хозяйстве.

Объективно мыслящие обозреватели давали правдивую информацию о ходе совещания, рекомендациях, которые оно разработало. Иначе реагировали на это событие в экономической жизни СССР некоторые органы буржуазной прессы. Например, американская газета «Нью-Йорк таймс» через день после окончания совещания уверяла, что его материалы свидетельствуют о том, что советская хозяйственная реформа «не оправдала ожиданий в плане стимулирования инициативы на местах и расширения производства».

Такого рода утверждения буржуазных критиков об экономических преобразованиях в СССР являются не впервые. С самого начала хозяйственной реформы в СССР, вернее, со времени обсуждения ее основных принципов, буржуазные «советологи» начали предвещать «вползание России в капитализм». Жонглируя словами прибыль, личная заинтересованность, торговля, кредит и т. д., они с серьезной миной заявляли, что, мол, за повышением роли этих категорий в советском хозяйстве «угадываются контуры капиталистической экономики», что СССР возвращается «к старому испытанному закону прибыли».

Но прошло совсем немного времени и непредубежденным наблюдателям стало ясно, что никто в СССР не собирается заменять плановое ведение хозяйства стихийной конкурентной борьбой, что повышение роли товарно-денежных отношений и присущих

им категорий — прибыли, финансов, кредита укрепляет плановое руководство советской экономикой.

Поэтому западные пропагандисты вынуждены были резко изменить тон. Коли советская хозяйственная реформа не «лишает книгу капитализма», то нужно доказать, что она де не имеет успеха. Такова главная линия, принятая теперь некоторыми «экспертами» западной прессы по советской экономике.

Чтобы «подкрепить» свои вымыслы, придать им правдоподобный вид, «советологи» выдергивают из советских публикаций критические замечания в адрес отдельных предприятий и учреждений и, толкуя их вкривь и вкось, делают многозначительные выводы об «угасании» экономической реформы. Этой проторенной дорожкой пошел и московский корреспондент «Нью-

БЕЛАРУСКІЯ ПРАГРАМІСТЫ

Кіраўнік групы матэматыкаў-праграмістаў Мікалай Трубілка прышоў у матэматыку даўно, калі толькі-толькі з'яўлялася электронна-вылічальная тэхніка. На яго вачах стваралася першая ў Савецкай краіне машына з імклівай назвай «Страла», але, як зараз жартуюць, з чарапашным тэмпам; усяго дзве тысячы аперацый у секунду. Машына «сталела», «мудрэла», заваўвала давер'е і, галоўнае, набрала хуткасць. Сёння ў нашай краіне працуюць машыны, здольныя выконваць сотні тысяч аперацый у секунду. А людзі?

Мікалай Трубілка, бадай, і не меркаваў дзесяць гадоў назад, што, апроч матэматыкі, яму давядзецца аваладаць комплексам самых разнастайных ведаў. Напрыклад, эканомікай.

А эканоміка зараз галоўны «пастаўшчык» задач для электронна-вылічальных машын. Планаванне, будаўніцтва, масавае абслугоўванне — усё патрабуе паслуг праграмістаў.

— Вось, напрыклад, мы закончылі разлік па размяшчэнню і спецыялізацыі прадпрыемстваў швейнай прамысловасці па нашай рэспубліцы і ўсёй Савецкай краіне, — гаворыць Мікалай Пятровіч. — І знайшлі становішча рашэнне, якое дазволіла знізіць сабекошт на 7—8 працэнтаў.

Зараз вялікая група работнікаў вылічальнага цэнтара працуе над не менш складанай задачай. Робіцца разлік аптымальнай структуры і выкарыстання машынна-трактарнага парка калгасаў і саўгасаў Беларусі. Неабход-

на вызначыць патрэбу ў машынах і трактарах розных марак для асобных гаспадарак і ў цэлым рэспубліцы з улікам аб'ектыўных і суб'ектыўных умоў эксплуатацыі машынна-трактарнага парка.

— Вось калі б не машыны, — гаворыць Трубілка, — наша Люся пастарэла б на многа гадоў.

— Не разумеете? — усміхаецца танклівая дзяўчына Люся Беламутава.

Яна год два назад скончыла матэматычны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Пакуль што задач ёй давалася рашаць не так ужо і шмат.

— Без машыны я сядзе-ла б над кожнай з іх каля дзесяці год. Ну вось, напрыклад, рашала я такую задачу: знайсці ў зададзеных параметрах варыянт электрарухавіка з найбольшым каэфіцыентам карыснага дзеяння і з найменшым коштам.

Заводы выпускаюць электрарухавікі ў вялікай колькасці. Але ж любую машыну можна пабудаваць па-рознаму: добра, але будзе каштаваць даражэй. Менш затраціш — атрымаецца дрэнна. А трэба і добра і танна. Гэта вельмі цяжка, калі варыянтаў тысячы.

Дзяўчына знайшла аптымальны варыянт рухавіка. І пазней у цэнтр паведамлі, што, на-першае, значна палепшылася работа электрарухавікоў, а па-другое, заводы атрымалі вялікую эканомію.

Тут я пазнаёміўся з маладым матэматыкам Толем Багдановічам. Яму 24 гады.

Ён — таксама з маладога пакалення праграмістаў. Толькі ў мінулым годзе скончыў матэматычны факультэт.

Што машына можа рашаць любую задачу — у гэтым Толя Багдановіч цвёрда перакананы. Ну вось хоць бы праблему развіцця сярэдніх і малых гарадоў рэспублікі, якая мае вялікае народнагаспадарчае значэнне.

Ужо вивучаны ўмовы прамысловага развіцця такіх гарадоў. Найбольш спрыяльнымі для пераацэнаў прамысловага развіцця з'яўляюцца Орша, Пінск, Полацк, Барысаў, Крычаў, Светлагорск і іншыя. Яны маюць выгаднае транспартнае становішча, спрыяльныя тэрытарыяльныя і планіровачныя ўмовы, добрую забеспечанасць воднымі рэсурсамі, сваю будаўнічую базу і г. д. Мала чым уступаюць у гэтых адносінах і такія гарады, як Рэчыца, Маладзечна, Ліда, Жлобін, Дзяржынск, Магасты, Стоўбцы, Кобрын, Брэст, Баранавічы, Смалгонь, Вілейка.

З усіх 70 малых і сярэдніх гарадоў толькі некалькі на сучасным этапе не атрымаюць інтэнсіўнага прамысловага развіцця, але яны будуюць развівацца як культурна-бытавыя цэнтры.

Матэматык-праграміст. Гэтыя словы з'явіліся ў нашым лексіконе параўнаўча нядаўна. А сёння яны сталі прывычнымі, бо з кожным днём расце армія людзей гэтай сучаснай і такой неабходнай прафесіі.

Уд. ГУЛЬКО.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

В годы Великой Отечественной войны свыше миллиона белорусов плечом к плечу с русскими, украинцами, грузинами, узбеками и представителями других национальностей Советского Союза сражались в рядах Советской Армии. Сотни тысяч лучших сынов белорусского народа били врага на оккупированной территории. Рядом с ними шли в бой поляки, чехи, болгары... Всех их объединяла общность целей и взглядов. Но были и такие «национально сознательные интеллигенты», как Станислав Станкевич и ему подобные, которые предали народ, нанявшись на службу к оккупантам. Теперь они пытаются представить свое сотрудничество с захватчиками чуть ли не как деятельность, направленную на защиту белорусского народа. Напрасные попытки. Наш народ хорошо помнит «благодетелей» типа Островского, Абрамчика, Станкевича и никогда не простит им их кровавые преступления [«МУЖНИКИ СЫНЫ НАРОДА», 1 стр.].

В статье В. Гулько «БЕЛАРУСКІЯ ПРАГРАМІСТЫ», которая напечатана на 3 странице, рассказывается об интересной, увлекательной и такой необходимой для народного хозяйства профессии математика-программиста. Чем же занимаются люди этой профессии, которая появилась у нас сравнительно недавно? Опыт и знания, накопленные человечеством за всю историю его существования, настолько богаты, что человек уже не может полагаться только на свою память. Стремительный же темп жизни требует принятия мгновенных решений. И тогда на помощь человеку приходят электронно-вычислительные машины, которые обладают огромной «памятью» и способны проделывать сотни тысяч операций в секунду. И все же эти мудрые машины, созданные умом и гением человека, нуждаются в его помощи: для них необходимо составить программы, без которых эти машины фактически мертвы. Математическое обеспечение электронно-вычислительных машин — вот та область, в которой трудятся белорусские математики-программисты Николай Трубилко, Анатолий Богданович и их товарищи.

«У сэрцы народным» — так называется сборник материалов, посвященных жизни, литературной и общественной деятельности народного поэта Белоруссии Якуба Коласа, выпущенный издательством «Наука и техника». В сборнике наряду с аналитическими статьями М. Лазарука, Л. Чеботарева, И. Чигрина и др., посвященными различным произведениям Я. Коласа, помещены воспоминания учителей, журналистов, ученых о встречах с великим поэтом Белоруссии [«У СЭРЦЫ НАРОДНЫМ», 6 стр.].

В прошлом номере нашей газеты была помещена статья «Людзі з адкрытым сэрцам», в которой рассказывалось о встрече в Минске группы туристов из Канады, членов Федерации русских канадцев. Сегодня мы продолжаем рассказ о пребывании наших земляков в Белоруссии. После Минска их путь лежал в Брест — славный город на Буге. О том, что видели наши гости, рассказывает статья «ЦЯГНІК ІДЗЕ У БРЭСТ» (4—5 стр.).

«Как защищаться в собственном автомобиле? В каких углах квартиры необходимо прятать ценности? Как мастерски запереть двери?» На эти и подобные вопросы американцы могут найти ответы, проштудировав ценный труд, выпущенный издательством «Арлингтон хаус» в Нью-Йорке — «Как защитить себя, свою семью и свой дом. Исчерпывающее пособие по самообороне». Сомнительно, конечно, что такое пособие поможет рядовому американцу, живущему в стране, где властвуют насилие, грабеж и политические убийства. [«МАЙСТЭРСТВА ЗАПІРАЦЬ ДЗВЕРЫ», 8 стр.].

Наблюдательный человек может многое заметить в лесу, подсмотреть интересные случаи из жизни лесных жителей. Взять, например, лесного голубя. Всякий скажет: «Скромная птица». Но не каждый знает, что и у него есть своя слабость: любит голубь похвастать, и обязательно весной, чего он не делает в другую пору года. А всем известная кукушка? В любом лесу можно услышать ее громкое «ку-ку», а вот увидеть ее не так уж и легко. И все же есть и у нее своя особенность: терпеть не может соплеменниц. Как услышит рядом знакомое «ку-ку», сразу же бросается в бой. Этим и пользуется, чтобы увидеть лесную бездомницу, Григорий Игнатенко, который рассказывает о своих наблюдениях в зарисовках «ЛЯСНЫЯ МАЛЮНКИ» (8 стр.).

Пасёлак рабочых саўгаса «Чырвоная зорка» Клецкага раёна.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

И МЕСТНАЯ ИНИЦИАТИВА

Норк таймс» Андерсон, которого мы цитировали выше.

Сама жизнь, вопреки господству андерсонов, демонстрирует очевидный успех реформы. Под ее благотворным влиянием постоянно ускоряются темпы роста производства и повышается его народнохозяйственная эффективность. Так, в минувшем году в промышленности прирост объема производства составил 10 процентов против 8,7 процента в 1966 году, производительность труда повысилась на 7 процентов в сравнении с 5 процентами в 1966 году, прибыль возросла на 22 процента против 10 процентов в 1966 году. Столь же высокие показатели достигнуты и в первую треть нынешнего года.

Ну, а как обстоят дела на предприятиях? Директор «Ростсельмаша», одного из крупнейших машиностроительных предприятий страны, назвал в своем выступлении на совещании цифру 500. Это — число рациона-

лизаторских предложений, которые внесли работники завода в целях улучшения производства. В 1966 и 1967 годах выпуск комбайнов здесь увеличивался на 10 тысяч штук ежегодно. В итоге в прошлом году премии и вознаграждения из фонда материального поощрения составили 263 рубля на одного работающего, что в 2,7 раза больше, чем в 1965 году.

За два года за счет фонда социально-культурных мероприятий и жилищного строительства построено шесть жилых домов, детский сад. Или вот еще данные, также взятые из выступлений на экономическом совещании. На Электростальском заводе тяжелого машиностроения за два года работы по-новому темпы роста производства повысились вдвое, причем без увеличения численности работников, а прибыль выросла на 40 процентов.

Так в действительности стимулирует реформа расширение производства и инициа-

тиву мест. О какой же задаче толкует американский журналист Андерсон?

Сейчас в СССР осуществляется постепенный перевод управлений министерств на единую с подведомственными им предприятиями экономическую ответственность и заинтересованность в результатах общей работы. Широко организуются хозяйственные объединения предприятий. Это способствует более полной реализации заводами и фабриками хозяйственных прав, предоставленных им в новых экономических условиях. Предприятия могут теперь самостоятельно намечать наиболее эффективные пути улучшения своей деятельности и воплощать их в жизнь.

На Всесоюзном экономическом совещании и в прессе неоднократно указывалось, что наряду с положительными итогами в применении новых методов хозяйствования есть немало нерешенных вопросов. И это естественно —

жизнь выдвигает новые проблемы. Вскрываются и преодолеваются остатки рутинерства, консерватизма. Неприятной критике подвергаются, например, некоторые министерства, продолжающие опекать подчиненные заводы и фабрики. Приводились примеры, когда министерства без согласования с предприятиями меняли им нормативы отчислений в поощрительные фонды, когда заводы и фабрики не могли полностью реализовать свои фонды развития производства.

Для решения этих и других вопросов Всесоюзное экономическое совещание работало и рекомендовало к внедрению комплексную систему мер, направленных на все более полное сочетание централизованного государственного планового руководства и хозяйственной инициативы мест. Намечены пути повышения роли перспективного планирования в народном хозяйстве и непосред-

венно на каждом предприятии, последовательного расширения самостоятельности министерств, республиканских хозяйственных органов, объединений и предприятий в разработке оптимальных плановых заданий. Много внимания уделено повышению роли хозяйственного договора между поставщиками и заказчиками как базы формирования их планов, усиление реальности планов материально-технического снабжения, развитию прямых хозяйственных связей.

Последовательное внедрение в практику рекомендаций Всесоюзного экономического совещания послужит ускорению роста эффективности социалистического производства.

Размах экономических преобразований способствует дальнейшему существованию повышению жизненного уровня трудящихся.

Л. ПЕКАРСКИЙ.
(АПН).

ЦЯГНІК І ДЗЕ

Сям'я Куперусаў не магла не затрымацца ў Мінску, хаця б на дзень. У Райнерта-малодшага з гэтым горадам, з Беларуссю звязаны хвалюючыя ўспаміны. У мінулым годзе ў піянерскім лагэры «Крыжоўка», сярод беларускіх рэзят ён пражыў незабыўны месяц. Развітанне было сумным, ад'язджаць не хацелася, хаця дома хлопчыка з нецярплівацю чакалі маці, бацька, сястра. Праз год Райнерту зноў давалося прыехаць да нас, толькі цяпер ужо з роднымі. Ён прывёў іх у рэдакцыю «Голасу Радзімы», яны разам пабывалі ў піянерскім лагэры.

Таісію Іванайну, маці Райнерта, фашысты ў час другой сусветнай вайны вывезлі ў няволю. Больш 20 год пражыла яна на чужыне, але не згубіла сувязі з роднай зямлёй. Таісія Іванайна Куперус — старшыня патрыятычнага таварыства «Усход» у Галандыі. Члены гэтай арганізацыі часта збіраюцца разам, адзначаюць савецкія святы, слухаюць расказы тых, хто пабываў на Радзіме. Сям'я Куперусаў у Савецкім Саюзе другі раз. У Таісіі Іванайны ў Клінцаў Бранскай вобласці жыве маці. Па дарозе туды яны і спыніліся ў нашай сталіцы, азнаёміліся з яе славуцасцямі, сфатаграфаваліся на памяць. На нашым здымку вы бачыце сям'ю Куперусаў у час прагулкі па Мінску.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

— Не сліцца? — спытаў я ў высокага хударлявага чалавека, майго суседа па вагону.

— Другую ноч не магу заснуць, — адказаў ён прыемным, злёгку прыглушаным голасам. — Калі прыязджаеш на Радзіму і бачыш навокал столькі новага і цікавага, хочацца ўсё зразумець, асэнсаваць.

Ён глядзеў у акно і, здавалася, хацеў праз цемню разгледзець і назаўсёды запомніць любыя сэрцу карціны Беларусі. Але ноч надзейна ахутвала зямлю, і толькі ліхтары светафараў ласкава падміргвалі, як бы запрашаючы: «Калі ласка!».

Мы разгаварыліся. Максім Малейка прыехаў на Радзіму ў складзе групы турыстаў з Канады, членаў Федэрацыі рускіх канадцаў. Турысты пабывалі ўжо ў Ленінградзе, Маскве, тры дні гасцілі ў Мінску. Ад нашай сталіцы і яе жыхароў у гэтай засталіся самыя найлепшыя ўражанні.

— Як прыемна было, апынуўшыся сярод сваіх людзей, пачуць родную гаворку, прайсціся па шырокіх, чыстых вуліцах сталіцы Беларусі, — гаварылі землякі. — Мы ўдзячны супрацоўнікам Беларускага таварыства па культурных сувязях з сусайчыннікамі за рубяжом, рэдакцыі газеты «Голас Радзімы», «Інтурыста» за тое, што яны зрабілі для нас. Дзякуючы іх увазе наша знаходжанне ў Мінску ператварылася ў сапраўднае свята.

І вось зараз поезд імчаў іх на паўднёвы захад нашай рэспублікі, у слаўны горад Брэст. Быў позні час, і таму многія турысты ўжо спалі, а некаторыя сабраліся ў гурток і паціху размаўлялі, дзядзіліся сваімі ўражаннямі.

— Мае родныя жывуць у вёсцы Сінін Брэсцкай вобласці, — гаварыла Ніна Ліневич. — Яны пісалі, што жывуць добра, але мне хацелася паглядзець на ўсё сваімі вачыма. Пасля туру паседу на Брэстчыну і буду адпачываць там усё лета.

— А я пабываў ужо ў роднай вёсцы, — уступіў у размову наш стары знаёмы Максім Малейка. — Я два гады назад таксама наведаў Радзіму. Здавалася б, кароткі тэрмін, а якія перамены адбыліся ў Сяльцы, што на Случчыне. Пачаць хаця б з таго, што праект, па якому плануецца пусціць караблі з Балтыйскага мора ў Чорнае, непасрэдна датычыцца і нашай вёскі. Узровень ракі Случ быў падняты на два метры, таму вёску вырашылі перанесці на вышэйшае месца, дзе пабудавалі шматпавярховыя дамы з усімі выгодамі. Да самай вёскі вядзе добрая заасфальтаваная шаша, па якой калгаснікі ў любы час могуць трапіць у Случ, Мінск, ці іншы гарадскі рэспублікі. Камфартабельныя аўтобусы ходзяць рэгулярна, а білеты вельмі танныя. Наогул тут дарога каштуе значна менш, чым, скажам, у Амерыцы ці ў Канадзе.

— І не толькі дарога, — дадае Марыя Міскевіч. — Я хадзіла па магазінах і бачыла, што тавараў і прадуктаў у вас шмат, і цэны на многія з іх меншыя, чым у Канадзе. Але мне здаецца, што арганізацыя гандлю ў вас яшчэ трохі адстае. Людзі шмат часу маруюць на тое, каб спачатку агледзець тавар у вітрыне, потым выбіць чэк у касе, затым зноў ісці за таварам. У нас у Канадзе пакупнік сам бярэ патрэбную рэч, а потым алочвае яе. Ёсць і ў вас та-

кія магазіны, але іх яшчэ мала.

Калі чуеш такія заўвагі, разумеш, што гаворацца яны ад пчырага сэрца. Землякі глядзяць на нашу рэчаіснасць не халоднымі вачыма старонніх назіральнікаў, а вачыма людзей, якім дарога наша зямля. Яны бачаць яе багатай і квітнеючай. І калі заўважаюць нейкія недахопы, у іх словах адчуваецца жаданне дапамагчы выявіць іх і выправіць.

У гутарцы час ляціць непрыкметна. І вось ужо поезд спыняецца ля перона Брэсцкага вакзала. Турысты сустракаюць супрацоўнікаў Брэсцкага аддзялення Беларускага таварыства на чале з П. Кочатавым.

Пасля кароткага адпачынку госці агледзелі горад. Усе згадзіліся са словам Антаніны Золтнік:

— Я хачу адзначыць прыгажосць вашых гарадоў, вуліцы якіх можна параўнаць з нашымі паркамі — настолькі яны зялёныя. А па чысціні, дык я нават і не ведаю, з чым іх параўнаць. Магчыма толькі з чысцінёй на борце «Аляксандра Пушкіна».

Мірон Шыш быў у Брэсце да рэвалюцыі. Ён памятае, што ў той час гэта быў маленькі гарадок з 8 прадпрыемствамі. Самым буйным заводам быў лесасільны з 13 рабочымі. А сёння жыхары Брэста могуць сапраўды ганарыцца вырабамі дывановага камбіната, які штогод выдае звыш 1 мільёна квадратных метраў дываноў, лямпавага завода, прадукцыя якога складае звыш 250 мільёнаў лямпачак у год і іншых. Горад расце, будуюцца новыя жыллыя раёны з 8- і 10-павярховымі дамамі.

Пракопа Чарняўскага цікавіць пытанне, колькі ж не-

ПАДАРОЖЖА ЗА ЛА-МАНШ

Сонца паволі ўзнямаецца з-за гарызонта. Пад яго промямі пачынае таяць туман над Мухаўцом. У Астромічах — цішыня. Вёска быццам вымерла. Дзесяці запознена пракрычыць певенне, прагрукоча ля студні хтосьці вёдрамі ды пранясенца па вуліцы трактар з касілкай — і зноў ціша. Усе калгаснікі на сенажацях.

І ў мясцовай школе пануе цішыня. Экзамены — пара адказная. Схіліўшыся над спыткамі, вучні пішучь сачыненне. Апошнія сачыненне ў гэтай школе, дзе яны правучыліся восем год. Марыя Васільеўна Чырук нетаропка праходзіць між парт, кідаючы позірк то направа, то налева. Хвалююцца вучні... Хвалюецца і настаўніца, хоць добра ведае кожнага са сваіх выхаванцаў і ўпэўнена, што яны справяцца з заданнем.

Вось яна каля парты Валодзі. На першай старонцы яго сачынення стаіць эпіграф:

**Мой родны кут, як ты мне мілы
Забыць цябе не маю сілы.**

Марыя Васільеўна села за стол і пачала перагортваць старонкі здадзеных ужо спыткаў. Ці змагла яна навучыць школьнікаў свабодна і выразна перадаваць свае ўражанні, пачуцці, думкі і погляды на жыццё?

«Патрыёт той, хто цалкам аддае сябе Радзіме», — прачытала яна эпіграф да сачынення Веры Навумчык. Затым, не адрываючыся, прачытала ўсе пяць спісаных старонак... Паклаўшы спытак, Марыя Васільеўна задумалася. Перад вачыма пранеслася ўласнае дзяцінства. У настаўніцы яно было не такое радаснае і шчаслівае, як у яе выхаванцаў. У тры гады засталася без бацькі. Чаго толькі не давалося перажыць! Нямецкая акупацыя, цяжкія пасляваенныя гады. Паступова жыццё наладжвалася. Стала аднаўляцца разбураная вайной вёска, закрасавалі буйным коласам калгасныя нівы.

Нялёгка было маці і ёй без бацькі. Але дзяржава, аднавяскоўцы дапамагалі выйсці ў людзі. Дзяўчынка скончыла педагагічнае вучылішча, потым інстытут і вось яна — настаўніца ў роднай вёсцы.

Аднойчы вясковы паштальён прынёс у хату пісьмо. Марыя хуценька адкрыла канверт і прабегла вачыма няроўныя радкі. Сэрца моцна заклацілася, радкі паплылі перад вачыма. Яе бацька, ад якога 20 гадоў не было аніякай весткі, жывы. Бацька пісаў, што ў час вайны трапіў у польскую армію Андэрса, змагаўся супраць немцаў у Егіпце і Італіі, а цяпер жыве і працуе ў Лондане.

А тым часам па вёсцы пайшла гаворка: знайшоўся Сцяпан Бандзярук, жыве ў Англіі і нават запрашае да сябе ў госці дачку.

— З'ездзі, Марыя, — раілі аднавяскоўцы. — Паглядзіш іншы свет, сябе пакажаш і аб нашым жыцці раскажаш там.

А раскажаць было што. Вёска вырасла, дацягнулася да шашы Брэст—Мінск. На месцы пахілых хатінак пабудаваны прыгожыя прасторныя будынкі. Ёсць і аўтобусная станцыя «Астромічы». Хоць вёска з шашы летам з-за садоў не ўбачыш, але яе лёгка пазнаць па рэтрансляцыйнай тэлевізійнай вышчы.

— Скажы, — давалі наказ аднавяскоўцы, — хай у госці прыязджае. Не засумуе. Глядзім па тэлевізары перадачы нават з Лондана, а гуся ці парася падсмажым яму ў газавай духоўцы.

...Званок перабіў думкі Марыі Васільеўны. На стале вырас стос вучнёўскіх спыткаў. Экзамен закончаны. Школьнікі акружылі сваю настаўніцу, і яшчэ доўга працягвалася размова. Кожны хацеў падзяліцца сваімі марамі, планами. Але пара і дадому, чакае сын.

Марыя Васільеўна бярэ спыткі, развітваецца са школьнікамі, хоць і добра ведае, што гэта ненадоўга: праз гадзіну-другую кожны з іх знойдзе якую-небудзь прычыну, каб забегчы да яе і пацікавіцца, як напісаў сачыненне.

Мы зайшлі да Марыі Васільеўны разам з земляком са Злучаных Штатаў Амерыкі Мікалаем Навумчыкам. За акном, пад цяжарам пладоў, хіляцца долу галінкі яблыні і вішані.

— Па пісьмах я адчула, — кажа настаўніца, — што бацька сам не адважыцца прыехаць дадому, што ён штосьці недагаворвае, нечым напалоханы.

— А як бацька жыве? Як сустраў вас?

— Я была ў бацькі ўжо два разы. Першы раз ездзіла да яго адна зімова 1965 года і гасціла месяц. А ў сакавіку гэтага года была разам з мужам два месяцы, вярнуліся дадому 27 красавіка. Матэрыяльна жыве бацька не кепска, але праца ў яго нялёгка. Трэба ўручную шчоткай фарбаваць вагоны на чыгуны. Мае ён уласны дом, які набыў на выплату. У адным пакоі жыве сам, а астатнія тры здае кватарантам. Вядома, майму прыезду быў вельмі рады. Яму казалі, што мяне не пусцяць, што ад нас наогул нікога не выпускаюць за мяжу. Многа варожага і паклёпніцкага распаўсюджаюць у Англіі здраднікі, якія збеглі з Беларусі ў час вайны.

Іншаземцам нялёгка ў Англіі. Работу яны атрымліваюць самую цяжкую. Ды і да жыцця, дзе кожная сям'я жыве замкнёна, кожны дбае аб сабе, цяжка прызвычаіцца. Не тое, што ў нас — людзі разам працуюць, разам і адпачываюць. Вось на мінулым тыдні гулялі вяселле. Паўвёскі было людзей, сваіх ды і з другіх сёл.

— Ды ці толькі на вяселлі? — умяшаўся ў размову Мікалай Канстанцінавіч. — Я вось ужо другі раз прыязджаю з ЗША да родных у Астромічы і кожны раз на тыдзень-два «ўцякаю» з вёскі адпачыць у Кобрын ці Мінск. Кожны знаёмы і незнаёмы запрашае ў хату, а там пачастунак, гарэлка, розная закуска, аж стол ломіцца. Хіба ж можна вытрымаць так кожны дзень!

— Асабліва непрыемна мяне ўразіў, — працягвала Марыя Васільеўна, — вечны страх перад гаспадаром, страх прыцягнуць да сябе ўвагу, страх растраціць лішнюю капейку, цвёрда выказаць уласную думку.

— Гэта так, — пацвердзіў Мікалай Канстанцінавіч. — Нам у ЗША і Канадзе шмат лягчэй, бо мы не жывём, як ракі-пустэльнікі, а маем свае прагрэсіўныя арганізацыі. У кожным буйным горадзе ёсць свае клубы, мы там збіраемся, слухаем лекцыі, глядзім кінафільмы ці выступленні мастацкай самадзейнасці, прымаем гасцей з Савецкай краіны. Ды і сувязі з Радзімай у нас больш моцныя і шырокія. Многія ўжо не адзіны раз пабывалі ў родным краі. Праўда, мне казалі знаёмыя ў Лондане, што там пасляваенныя эмігранты ўжо некалькі год як стварылі патрыятычную арганізацыю «Славянскае таварыства». Гэта таварыства пашырае і ўмацоўвае сувязь землякоў у Англіі з Радзімай, аб'ядноўвае рускіх, беларусаў, украінцаў у адзін дружны калектыў.

— Бацька аб гэтым нічога мне не казаў, — адазваляе гаспадыня, — а вось газету «Голас Радзімы» бачыла і чытала ў яго. Ён гаварыў, што калі атрымае вестку з Радзімы, то перачытвае па некалькі разоў. Нам прыходзілася шмат гутарыць з бацькам і яго сябрамі-беларусамі, і ў іх пытаннях выразна адчуваецца смутак па родным краі. Цяжка жыць на чужой старане. Калі мы былі ў Сяргея Міхалюка ў Манчэстэры (ён з вёскі Вухавічы) і той спытаў, ці засталіся б мы ў Англіі, мы адказалі: ні за што. Я яшчэ раз успомніла аб усім гэтым, калі чытала сачыненне аднаго майго вучня. Яно пачыналася словамі: «Мой родны кут, як ты мне мілы»...

Г. БЯЛЬКЕВІЧ.

абходна плаціць за кватэру ў гэтых дамах. Аказваецца, плата за сям малай: 22 капейкі за 1 квадратны метр жыллой плошчы.

— І гэта пасля такіх разбуранняў, — значае Пракоп Чарняўскі.

Якім быў горад пасля вайны, нашы землякі маглі ўявіць пасля агляду легендарнай дытадэлі над Бугам. Кожны з іх шмат чуў або чытаў аб гераічным подзвігу савецкіх воінаў, якія тут, у гэтай крэпасці, у 1941 годзе змагаліся да апошняй капі крыві.

— Я схіляю галаву перад мужнасцю савецкіх людзей, — гаворыць Мікалай Саломка. — Мы бачылі дакументальны фільм аб бароне Брэсцкай крэпасці. Сэрца абліваецца крывёй, калі бачыш зверствы фашыстаў. І мы, рускія, беларусы, украінцы і іншыя выхадцы з нашай зямлі, у гады вайны былі разам з вамі, верылі ў вашу перамогу.

— Ды інакш і не магло быць, — падтрымлівае яго Фёдар Сіневіч і паказвае на медаль, што захоўваецца ў музеі Брэсцкай крэпасці. На ім выбіты словы вядомага рускага палкаводца Аляксандра Неўскага: «Хто да нас з мечам прыдзе, той ад меча і загіне».

З залы ў залу пераходзяць экскурсанты, і перад імі адна за адной разгортваюцца старонкі гераічнага летапісу.

Антон Новак цішком змагнуў слязу і, нібы апраўдваючыся, сказаў:

— Успомніў малодшага брата, які загінуў у час вайны за Радзіму, за сённяшняе праславае жыццё.

— Гэта жыццё трэба было не толькі адстаяць, але і пабудаваць, — гаворыць Аляксандра Проц. — У Канадзе за сто гадоў існавання нівод-

най бомбы не ўпала на зямлю, а Савецкаму Саюзу за 50 гадоў існавання амаль палову давялося бараніць сваю зямлю, а затым аднаўляць разбуранае. Таму мы не перастаем здзіўляцца, як змаглі савецкія людзі за кароткі час зрабіць такі крок уперад.

З гэтым згодны і іншыя госці. Здзіўленне не пакідае іх з першых сустрэч з савецкімі людзьмі.

Ужо ступішы на палубу «Аляксандра Пушкіна», яны былі прыемна ўражаны: прыгажун-карабэль ззяў чысцінёй. Навокад ветлівыя члены каманды, усё падпарадкавана адной мэце — каб пасажыры адчувалі сябе як дома.

— Многія з нас у той момант успомнілі сваю першую дарогу праз акіяны. Ратуючыся ад царскага прыгнёту або ад малоўчыкаў Пілсудскага, мы вымушаны былі шукаць прытулку за акіянам, — успамінае Фёдар Сіневіч. — Але чалавек не можа жыць без Радзімы, аб ёй увесь час штосьці нагадвае: то дрэўца, то подых ветрыка ці шлох травы. А калі я ступіў на палубу «Аляксандра Пушкіна», дык адчуў, быццам я ўжо ў роднай Беларусі. Гэтыя дзве дарогі значна адрозніваюцца адна ад другой. Не, адлегласць засталася той самай, хоць вучоныя сцвярджаюць, што мацерыкі збліжаюцца. Другая дарога была значна шчаслівейшая, таму што ў канцы яе была Радзіма.

— Асаблівым клопам у вашай краіне акружаны дзеці і моладзь, — значае Уладзімір Піжук. — У гэтым мы лішні раз упэўніліся ў час наведання Брэсцкага інжынерна-будаўнічага інстытута. Ён існуе ўжо два гады, зараз у ім займаецца звыш 1100 студэнтаў, будучых архітэктараў, інжынераў-будаў-

нікоў, гідромеліяратараў і іншых. А праз два гады колькасць студэнтаў падвоіцца. Для студэнтаў створаны выключныя ўмовы — як для заняткаў, так і для адпачынку. Амаль усе яны займаюцца спортам, у вольны час наведваюць розныя гурткі.

У час гутаркі з рэктарам Інстытута Пракоп Чарняўскі, які ўвесь час не расставіўся з блакнотам і алоўкам, пацікавіўся:

— А колькі за ўсё гэта студэнт навінен плаціць?

Аказваецца, навучанне ў Інстытуце, як і ва ўсіх навучальных установах Савецкага Саюза, бясплатнае. Наадварот, студэнты атрымліваюць стыпендыю.

— А ў нас, у Злучаных Штатах, за вучобу ва ўніверсітэце трэба плаціць немалыя грошы, — значае Надзея Ясечка. — Таму толькі ў тым выпадку, калі малады чалавек або яго сваякі могуць заплаціць за вучобу, ён атрымлівае адукацыю. Але нават атрымаўшы дыплом, ён не можа быць упэўнены, што атрымае працу па спецыяльнасці.

Госці з захваленнем аглязелі светлыя аўдыторыі для заняткаў, лекцыйныя залы. Ад імя групы Мікалай Саломка падзякаваў выкладчыкам Інстытута і пажадаў ім далейшых поспехаў у выхаванні і навучанні маладога пакалення.

Ад'язджаючы з Брэста, нашы госці казалі:

— Аб усім, што мы бачылі і што яшчэ пачынем, мы раскажам нашым дзецям. Упэўнены, што іх першая дарога праз акіяны будзе шчаслівай.

Ул. МЯЛЕШКА.

Беларускае таварыства дружбы і культурных сувязей з замежнымі краінамі — грамадская арганізацыя, якая аб'ядноўвае людзей розных узростаў і прафесій: рабочых, калгаснікаў, школьнікаў, студэнтаў, прафесараў, акцёраў і інш. Таварыства падтрымлівае сувязі з 271 грамадскай і культурнай арганізацыяй і прыватнымі асобамі ў 53 краінах. З кожным днём гэтыя сувязі пашыраюцца.

By Vitaly SMIRNOV,
President of the Presidium
of the Byelorussian Society for
Friendship and Cultural
Relations with Foreign
Countries, Deputy of the
Supreme Soviet of the B.S.S.R.

There are rather few words in our vocabulary which can match in importance the word «friendship», but there are many people all over the world who realise its real value. It is precisely such people that the Byelorussian Society for Friendship and Cultural Relations with Foreign Countries strives to establish contact with and helps them to find new friends in our republic. Our Society is a voluntary public organisation uniting many people — workers, collective farmers, schoolchildren, students, professors, actors, etc. We maintain contact with 271 foreign public and cultural organisations and individuals in 53 countries.

More often than not these contacts lead to an exchange of know-how, particularly with workers in the fraternal socialist countries. Here are just a few examples to illustrate this. Land reclamation specialists from Brest shared the experience gained in the drainage work with their Polish colleagues from Lublin. The exchange of know-how between workers of the Minsk Tractor Works and of the Karlovo Tractor Works in Bulgaria has become a tradition. Minsk workers helped their Bulgarian friends to build their enterprise, to start production going, improve the technology and the performance of the «Balkan» tractor manufactured in Bulgaria. Every year the two factories exchange technical specialists and experienced workers, delegations and tourists who benefit from such contacts and the exchange of advanced methods of work.

The two factories observe Soviet and Bulgarian holidays. On the initiative of the Board of the Soviet-Bulgarian Friendship Society, a salon of friendship with Bulgaria was opened at the Minsk Works, photo exhibitions illustrating the achievements scored by the Bulgarian people in socialist construction have been arranged in nine shops, lectures and talks on Bulgaria are arranged regularly.

Similar contacts exist between the Vitebsk carpet factory and the Lodz carpet and plush factory in Poland, the «Rassvet» Collective Farm in the Mogilyov region and the «Botevgrad Kommuna» labour co-operative in Bulgaria, the Minsk Motor Works and the Czepec Motor Works in Hungary. The Byelorussian State University, the Minsk Teacher Training Institute, the Grodno Fine Cloth Mills, the agricultural machinery works, the «September 17th» Collective Farm in the Nesvizh district and many other enterprises and institutions maintain regular ties with their counterparts in the socialist countries, exchange know-how and help each other in many ways — a thing possible only between really good friends.

Our contacts with public organisations in France, India, Italy, Finland, Burma, Colombia, New Zealand, Tanzania and other countries are expanding year by year. With some of these countries, France, for instance, the Byelorussians fought heroically against the nazis during the Second World War, with others (such as Burma) similar contacts were established only last year, following our artists' visit to that country.

Last year the Byelorussian Society for Friendship and Cultural Relations with Foreign Countries and the France-U.S.S.R. So-

ciety arranged a number of events and functions to help people to learn more about each other's culture. Byelorussian Culture Days were held in France last May and French Culture Days in Byelorussia in December. A delegation from our Society had meetings and talks with French industrial workers and intellectuals, as well as members of the France-U.S.S.R. Society, and made many new friends.

More than 40 French towns and departments held Byelorussian Culture Days. In Villefranche, for instance, the local committee of the France-U.S.S.R. Society arranged an exhibition. Consisting of 200 photographs, the exhibition illustrated the achievements made by the people of Byelorussia in economy, public education, construction and told in pictures of their work and rest. In the Auvergne province, a special bus-exhibition toured towns and villages.

Our concert group, consisting of soloists of the Byelorussian Bolshoi Theatre of Opera and Ballet and the dance group of the Byelorussian Folk Choir, appeared in Paris, Lyons, Grenoble, Tours, Rennes and other cities. They gave 29 concerts which were attended by about 40,000 spectators and highly acclaimed by the French press.

Last December, Byelorussia held French Culture Days, which were officially opened at a meeting in Minsk in the presence of a delegation from the France-U.S.S.R. Society. During these days, lectures on the history of the development of contacts between the two countries were given at Byelorussian factories, institutions and educational establishments. The Byelorussian radio and television broadcast special programmes devoted to French literature and culture in general, the joint struggle of the Soviet and the French peoples against the nazis, the cultural and friendly ties between our two countries, arranged concerts of French music, recitals by French musicians and film shows. Festivals and matinées devoted to Soviet-French friendship were held at schools and Palaces of Young Pioneers. Many local branches of the U.S.S.R.-France Society sponsored photo exhibitions shown at clubs and Houses of Culture. The Byelorussian press gave a wide coverage to French Culture Days. Last year's November and December issues of the magazines «Polymya», «Niemen», «Byelarus» and of the newspaper «Literatura i Mastatstva» devoted considerable space to translated works and articles by French authors, as well as articles and other material on French culture.

French feature and documentary films were demonstrated in Byelorussian cinemas, and Soviet-French friendship evenings held at many Palaces of Culture. During this period, new branches of the U.S.S.R.-France Society were established at the sixth clinical centre of Minsk and in Zhodino, a town of automobile works.

Every day the Byelorussian Friendship Society and other organisations in the republic receive dozens of letters from schoolchildren, doctors, teachers, factory workers, artists, and cultural figures. «We want to become friends with you» — they write to us from Britain, Hungary, Pakistan and other countries.

The Byelorussians are open-hearted and hospitable people, and we are always glad to make new friends.

Неўвядальнай славай пакрылі сябе ў гады барацьбы з нямецка-фашысцкімі захопнікамі працоўныя Віцебшчыны. У летапіс Вялікай Айчыннай вайны яны ўпісалі многа яркіх старонак.

Прыдзвінне — край партызанскай славы. Больш 120 тысяч ураджэнцаў вобласці змагаліся на франтах вайны. На Віцебшчыне нарадзіліся 1-я, 2-я і 3-я беларускія партызанскія брыгады. На тэрыторыі вобласці дзейнічала 35 партызанскіх брыгад, якія налічвалі дзесяткі тысяч байцоў і камандзіраў.

Бясстрашна змагаліся з ворагам удзельнікі Віцебскага партыйна-камсамольскага падполля,

маладагвардзейцы Обалі і «Асінторфа», падпольшчыкі Оршы і Полацка, вёскі Прожкі Верхнядзвінскага раёна і іншыя. Яны пусцілі пад адхон звыш тысячы воінскіх эшалонаў.

Свята ўшаноўваюць віцябляне памяць герояў-падпольшчыкаў і партызан, якія загінулі ад рук гітлераўскіх катаў. На месцах пакарання патрыётаў узведзены помнікі-абеліскі.

На плошчы каля Смаленскага рынку нядаўна адбылося адкрыццё яшчэ аднаго помніка, узвядзенага ў памяць аб загінуўшых на гэтым месцы віцебскіх падпольшчыках.

Фота Г. УСЛАВА.

У СЭРЦЫ НАРОДНЫМ

Выдавецтва «Навука і тэхніка» выпусціла новы зборнік матэрыялаў, прысвечаных жыццю, літаратурнай і грамадскай дзейнасці народнага паэта Беларусі Якуба Коласа, падрыхтаваны навуковымі супрацоўнікамі музея паэта. Ён называецца «У сэрцы народным». Гэта ўжо трэці зборнік, які падрыхтаваў да друку супрацоўнік музея.

Адкрываецца кніга артыкулам М. Лазарука пра выдатнага гора Якуба Коласа «Сымон-музыка». Даследчык Л. Чабатароў аналізуе ідэяна-філасофскі змест цыкла алегарычных апавяданняў Якуба Коласа «Казкі жы-

цкі». І. Чыгрын даследуе дакастрычніцкую прозу Коласа і фальклор, а Э. Сабаленка ў артыкуле «З крыніц народнага жыцця» выяўляе багаты бытавога матэрыялу, якія надавалі сакавітасць творам народнага паэта, стваралі непаўторны нацыянальны каларыт. Не менш цікавымі з'яўляюцца змешчаныя ў гэтым раздзеле артыкулы І. Нісневіча, М. Смолкіна, В. Палтаран і Я. Міско. Аўтары аддаюць увагу асобным аспектам жыцця і творчасці Коласа. І хоць матэрыялы прысвечаны розным тэмам, але ім уласціва адна агульная рыса — любоў да творчасці паэта. Гэтыя арты-

кулы раскажваюць аб творах Коласа, перакладзеных на музыку, аб удзеле паэта ў настаўніцкім з'ездзе, аб жыцці і працы народнага паэта ў доміку, дзе ён жыў у пасляваенны час.

Цэнтральнае месца ў зборніку «У сэрцы народным» займае раздзел «Успаміны», дзе змешчаны цікавы і разнастайны матэрыял пра Коласа — пісьменніка і грамадзяніна.

Успамінамі пра Якуба Коласа дзеляцца розныя людзі. Калі ў папярэднім зборніку «Жыццё для народа» большасць успамінаў была напісана літаратарамі, дык у гэтым — не толькі імі, але і

настаўнікамі, журналістамі, навуковымі супрацоўнікамі, военачальнікамі, вучонымі. З пачуццём пашаны, жыва і цікава раскажа Янка Брыль аб сустрэчах з пэтраўрама нашай літаратуры.

Апошні раздзел зборніка складаюць вершы беларускіх паэтаў, прысвечаныя Якубу Коласу. З пачуццём любові і ўдзячнасці да паэта напісаны змешчаныя тут вершы Пётруся Броўкі, Міхася Машары, Міколы Аўрамчыка, Алеся Звонака, Максіма Лужаніна, Адама Русака, Рыгора Барадуліна, Генадзя Кляўко, Рамана Тармолы і іншых.

М. ЖЫГОЦКІ.

ФЕСТИВАЛЬ

МАСТАЦТВА

Каля двух месяцаў па сцягах і эстрадных пляцоўках гарадоў і вёсак Беларусі крочыла вясёлае святая — фестываль беларускага мастацтва, прысвечаны 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі. Стартаваўшы ў пачатку мая на Гомельшчыне, ён прайшоў па ўсіх абласных рэспублікі. Пералівы яго мелодый прагучалі ў абласных і раённых цэнтрах, на прамысловых прадпрыемствах, новабудовах, у самых далёкіх вёсках.

Лепшыя выканаўчыя сілы рэспублікі прынялі ўдзел у фестывальных канцэртах. З вялікім поспехам перад жыхарамі гарадоў і вёсак выступалі Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР, Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР пад кіраўніцтвам народнага артыста ССРСР Р. Шырмы, Дзяржаўны народны хор БССР пад кіраўніцтвам народнага артыста БССР Г. Цітовіча, Дзяржаўны народны аркестр БССР пад кіраўніцтвам народнага артыста рэспублікі І. Жыновіча, Дзяржаўны ансамбль танца БССР пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтваў БССР А. Апанасенкі, эстрадны калектыў пры ўдзеле заслужанага артыста БССР В. Вульчыча, эстрадны калектыў пры ўдзеле дыпламанта Усесаюзнага конкурсу Н. Багуслаўскай і іншыя папулярныя калектывы і выканаўцы.

І 250 канцэртаў, на якіх пабывала звыш 600 тысяч гледачоў, — такі вынік фестывалю.

Гэтыя здымкі зроблены ў цэнтральнай выставачнай зале Усесаюзнай выстаўні тэхнічнай і мастацкай творчасці навуэнцаў прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў. НА ЗДЫМКАХ: 1. Дзеючая мадэль гусенічнага трантара «МТЗ-54-В», вырабленая ў ПТВ № 34 (Мінск). 2. «Несцерка» — разьба па дрэву навуэнцаў мастацкага прафэз-вучылішча № 15 (Бабруйск).

ГЕНАДЗЬ БУРАЎКІН

РАДЫ МАСТАКОЎ ПАПАЎНЯЮЦА

Закончылася абарона дыпломных работ на мастацкім факультэце Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута.

Сярод сёлетніх выпускнікоў факультэта — жывапісцы і графікі, манументалісты і мастакі па афармленні інтэр'ера і абсталявання, керамісты і мастакі-канструктары мэблі, афарміцелі тканін і мастакі-мадэліроўшчыкі вырабаў тэкстыльнай і лёгкай прамысловасці.

Характэрна, што большасць дыпломных работ, якія абараняліся, — рэальныя, г. зн. створаныя для тых ці іншых канкрэтных аб'ектаў. Так, напрыклад, Л. Каленік стварыў эскіз роспісу сцяны для кінатэатра «Гродна», а Р. Раманка — вітраж для клуба будаўнікоў у Гомелі. У. Наумаў распрацаваў праект інтэр'ераў рэстарана і віннага sklepa для маладзёжнай гасцініцы на Заслаўскім вадасховішчы. Змястоўнымі творамі парадавалі маладыя жывапісцы і графікі, іх работы прысвечаны сучаснасці і гераічнаму мінуламу нашага народа.

Рады беларускіх мастакоў папаўняюцца добра падрыхтаванымі спецыялістамі.

жаць яго пабалець вусны. «Пачынаецца», — зразумеў ён і паспрабаваў па-заліхвацку падмігнуць Надзі, але з гэтага нічога не атрымалася, на твары застыла нейкая недарэчная гримаса, не то ўсмішка, не то выраз пакуты.

Бургамістр выйшаў і хутка вярнуўся з двума паліцаямі. Адзін аказаўся старым знаёмым — высокі, няголены, той што арыштаваў іх.

Другі быў чырваначокі крапак з бычынай шыяй і закасанымі рукавамі шэрага світэра. У яго чорныя, з вузкім разрэзам вачах блукала нейкая нястрыманая блазэнская радасць. Ён стаў пасярод пакоя і выскаліўся:

— Што, гэтых? — і агледзеў з ног да галавы Надзю і Юру.

— Ага, — кінуў бургамістр. Крапак падышоў да Юры, узяў яго за грудкі, падняў трохі над падлогай і, амаль не размахваючыся, з выдыхам ударыў. Хлопчык адляцеў да сцяны, гулка ударыўся галавой і абмяк, асеў каля парога. Увачавідкі на ілбе яго вырас гузак. З носа пайшла кроў.

Надзя рванулася да Юры, але высокі паліцай затрымаў яе:

— Спакойна. Не лезь. Чарга дойдзе і да цябе.

Надзя заплюшчыла вочы, адварнула калі крапак над Юрам замахнуўся нагой. Яна пачула нейкі ватны ўдар і слабы Юраў стогн. Потым было яшчэ некалькі ўдараў, але стогну ўжо не чулася.

Схаміянулася дзяўчынка ад люты курай чужой рукі. Над ёю ва ўхмыльцы навіс твар высокага, ён нешта гаварыў, але слоў Надзя не разбірала. Яна чакала ўдару, молячы самую сябе не закрычаць, не абрадаваць, гэтых вылюдкаў крыкам ці слязамі.

Крапак падышоў да яе, пастаяў, але біць не стаў.

— Што, мне аднаму трэба? — адварнуўся ён. — Хай і другія рукі запікаюць...

Бургамістр кінуў высокую. Надзя бачыла, як у таго падрапейніцку захадзілі жаўлакі на шчоках, як засвіціліся халодным агнём нянавісці вочы, і пачула, а не адчула першы ўдар. Ён біў яе па твары размашыста, хлестка, і яна дзівілася, што боль быў не такі ўжо і страшэнны, як яна чакала. Сцяўшы зубы, яна спачатку лічыла ўдары, але пасля чацвёртага перад вачыма бліснула асляпляльная маланка, у вусах зазвінела, і яна марудна спаўзла на падлогу...

Юра ачнуўся сам. Аблізаў з разбітых вуснаў густую кроў, абвёў позіркма пакоя. Каля стала ляжала тварам уніз Надзя. Спіной да ўсёх ля акна стаяў і курыў бургамістр. З нейкімі вінаватымі ўсмішкамі ў кутку стаялі паліцаі... Ён падняўся, трымаючыся за сцяну і здзіўляючыся, якое цяжкае яго цела і якія слабыя ногі — так і падгінаюцца. У жываце, пад самымі грудзьмі, нешта тупа ныла.

— Садзіся...

Голас у бургамістра быў хрыплы і ціхі.

— Вытрысь!

Бургамістр, не глядзячы на Юру, кінуў яму насоўку.

— І падымце дзяўчо, — гэта ўжо да паліцаюў.

Яны кінуліся да Надзі, паднялі яе, высокі наліў з графіна ў шклянку вады і пырснуў ёй у твар. Надзя села, страснула галавой, убачыла побач Юру.

З бакоўкі выйшлі нямецкі афіцэр і перакладчык. Афіцэр доўга, са спачуваннем, аглядаў Юру і Надзю, сеў за стол і закурываў цыгарэту. Перакладчык адразу ж пачаў перакладаць яго словы.

(Працяг будзе).

Тры ствароўчыя змежы

(Працяг. Пачатак у №№ 11—13, 15—17, 20—27).

Ён дастаў з шуфляды стала стос паперы, два алоўкі, адвёў Надзю і Юру ў бакоўку, шчыльна прычынуў за імі дзверы.

— Хоць цяпер не рабіце глупстваў. Пішыце ўсё, як на споведзі...

Надзя і Юра асталіся адны.

Юра не сумняваўся, што ўся ветлівасць нямецкага афіцэра, яго увага да іх — толькі тактычны ход. Глупства, што ён правірае іх, што ўсё ведае пра партызан. Калі б ведаў, дык напашта распытваў іх, навошта даваць паперу. Не, ён хоча абдурчыць іх. Думае, калі малая, дык можна забытаць, угаварыць... Тое, што яны партызаны, ён здагадваецца. Урэшце, таго толу, які знайшлі ў іх, дастаткова, каб расстраляць іх як партызан...

Надзя ж ніяк не магла адкараскацца ад разгубленасці, якую пасеяў у яе душы афіцэр сваім упамінаннем Заналючкаў і Дз'ячкова. Што, калі і праўда гітлераўцам многае вядома — і спісы, і планы? Як дапамагчы сваім? Як папярэдзіць іх?.. А можа, партызаны падумаюць, што гэта яны з Юрам выдадзі, што не вытрымалі, спалохаліся... Яна шукала выйсці і не магла знайсці. Няма праз каго паведаміць у атрад. Амаль ніякіх надзей на выратаванне...

Юра ўзяў ліст паперы, штурхнуў Надзю ў бок і напісаў:

«Будзем маўчаць. Мы нічога не ведаем. Мы не партызаны. Тол знайшлі выпадкова. Што б ні было, маўчаць». Яна яму адказала: «Ясна. Буду маўчаць». І не стрымалася, запытала: «Адкуль ім вядома пра Дз'ячкова?» Юра адразу ж напісаў: «Не вер. Нейкая правакацыя. Хочучь нас абдурчыць».

Надзя кінула галавой, на душы адразу стала веселяць. Ну, вядома ж, правакацыя. Не могуць ворагі нічога ведаць пра планы партызан. Няма адкуль...

Юра старанна закрэсліў усё, што пісаў, парваў ліст на драбшосенькія кавалачкі і схваў іх у кішэню. Тое ж зрабіла Надзя. Цяпер ёй усё было ясна. Ніякіх сумненняў, ніякіх ваганняў.

Час ішоў паволі. За акном ужо быў дзень, ярка свяціла сонца. Промні яго прабіліся ў пакойчык, залатымі палоскамі клаліся на старую шпалеру сцен.

Надзя і Юра сядзелі моўчкі. Алоўкі ляжалі на паперы. Юра паспрабаваў маляваць зайцоў, але выходзілі яны дужа падобныя на катой, і ён паспяшаўся замазаць іх. Надзя ж намалевала рамонка — нічога іншага яна не ўмела...

Калі ў кабінеце каменданта затупалі і да іх зайшоў перакладчык, яны спакойна падняліся насустрач новым выпрабаванням, насустрач катаванням, яны гэта ведалі, да гэтага ўнутрана падрыхтаваліся.

Перакладчык забраў паперу, ветліва запрасіў:

— Калі ласка, ідзіце за мной.

Афіцэр сядзеў за сталом, акуратны, падцягнуты. Ён здзіўлена перагледзеў паперы, якія яму аддаў перакладчык, кінуў Надзі і Юру — сядайце. Перакладчык паслужліва стаў каля яго.

— Пан афіцэр любіць жарты і з задавальненнем прымае вашы малюнкi, хоць яны і не дужа ўмела зроблены, але вайна, на жаль, вельмі сур'ёзная і, больш таго, суровая рэч. І ён хацеў бы ад жартаў зноў перайсці да справы. Ён пытаецца, ці ўспомнілі вы што-небудзь за той час, які быў вам адведзен... Юра...

— Мне няма чаго ўспомніць.

Афіцэр узяў бровы.

— Смелы адказ. Немцы любяць смелых людзей, калі гэта смеласць разуменная... А Надзя...

— Я нічога не ведаю...

— Так... У такім разе ўлад, паведамляе вам пан афіцэр, вымушаны будучь прымяніць да вас не зусім гуманныя метады. Ён не хоча гэтага. Ён лічыць, што самы мудры і плённы метады выхавання — перакананне словам. Але...

Афіцэр яшчэ памаўчаў, чакуючы, відаць, што Юра і Надзя нешта папросіць, потым устаў і выйшаў у бакоўку. Перакладчык нахіліўся да вуха мужчыны ў фрэнчы, штосці зашпатаў, і Юра заўважыў, як дры-

О МЕЖДУНАРОДНОМ ПОЛОЖЕНИИ И ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ СОВЕТСКОГО СОЮЗА

Изложение доклада министра иностранных дел Советского Союза депутата А. А. Громыко на сессии Верховного Совета СССР

Внешняя политика Советского Союза — детище социалистической революции. Наша внешняя политика интернациональна, так как интересы советского народа совпадают с интересами трудящихся во всех странах мира. Она пронизана духом солидарности с революционными прогрессивными силами во всем мире и представляет собой активный фактор классовой борьбы на международной арене.

Международная жизнь сегодня характеризуется исключительной насыщенностью событиями. Как бы те деятели капиталистического мира, которые стоят у руля политики, ни пытались приободриться, все более очевидным является факт, что учающийся ритм событий в различных районах земного шара — это в первую очередь показатель того, что расширяется и крепнет натиск сил мира, национальной свободы, социального прогресса на империализм.

Если выделить глубинные причины явлений международной жизни, то при всей пестроте и сложности происходящего можно и следует сделать главный вывод: процесс крушения мира эксплуатации и наживы с его вечными спутниками — агрессивными войнами, безудержной гонкой вооружений, подавлением свобод народов идет вширь и вглубь.

Нынешняя революционная эпоха ломает и традиционные представления о силе. Эта мысль, высказанная в докладе «Пятьдесят лет великих побед социализма» Л. И. Брежневом, схватывает самую суть тех новых явлений, которые формируют сегодня международные отношения.

Кривая производства вооружений в США непрерывно идет вверх, а политический вес Соединенных Штатов в мире падает. Что это — случайность? Нет, тенденция вполне закономерная и объяснимая.

Вот уже несколько лет США ведут войну, формально не объявленную, но войну жестокую, варварскую против небольшой по численности населения и экономическому потенциалу страны. Американская авиация обрушила на Вьетнам больше бомб, чем было сброшено на территорию Германии во второй мировой войне. Свыше подумлиона интервентов находятся в Южном Вьетнаме.

Каковы же результаты? Еще более окрепла воля вьетнамского народа, его решимость добиться победы своего справедливого дела и изгнать чужеземных захватчиков с вьетнамской земли. На стороне героического Вьетнама — все более действенная поддержка народов. Непрерывна и обширна помощь, в том числе оружием, которую оказывают ДРВ Советский Союз и другие социалистические страны.

Не победы, которых не было и не предвидится, а поражения на полях сражений и усиливающаяся изоляция на мирской арене — вот что приобрели США.

Сковать политику агрессии в любых ее проявлениях и в любом районе земного шара — такую задачу выдвигает и практически решает вместе с другими миролюбивыми государствами наша страна. Это полностью относится и к советской политике на Ближнем Востоке, где еще не ликвидированы последствия империалистической агрессии.

Войска Израиля продолжают оккупировать захваченные арабские территории. Не прекращаются его вооруженные провокации против соседних государств. Больше года бездействует Суэцкий канал, что наносит большой ущерб международному судоходству. Узел напряженности на Ближнем Востоке не ослабляется.

Советский Союз добивается разрядки напряженности и установления прочного мира на Ближнем Востоке, в районе, непосредственно примыкающем к южным рубежам нашей страны. Мы предпринимаем зависящие от нас меры для ликвидации последствий израильской агрессии, учитывая при этом необходимость уважения суверенитета, территориальной целостности и политической независимости каждого государства в этом районе — как арабского, так и Израиля.

Жизнь ставит проблему прекращения гонки вооружений, проблему разоружения, сказал далее А. А. Громыко. Советский Союз говорил раньше и говорит это сегодня: наша страна за то, чтобы решительно покончить с гонкой вооружений, навязанной миру империалистическими кругами.

Опыт подсказывает, что без решительного и постоянного развенчания политики, насаждающей милитаризм, нельзя рассчитывать, что правительства капиталистических держав пойдут на решение насущных международных проблем и, в частности, на разоружение.

Тот же опыт подсказывает, что настойчивая и умелая борьба за решение назревших проблем может давать положительные результаты.

Советское правительство с удовлетворением докладывает депутатам Верховного Совета СССР, заявил министр, что многолетняя работа, проводившаяся по инициативе ЦК КПСС и Советского правительства, привела к выработке и согласованию договора о нераспространении ядерного оружия.

Советское правительство заявляет с трибуны Верховного Совета СССР, что оно, как и прежде, готово к осуществлению программы всеобщего и полного разоружения.

Сейчас все согласны с тем, что одной из наиболее сложных проблем, возникших перед человечеством, является проблема ядерного оружия. Советский Союз призывает державы Запада, обладающие ядерным оружием, сесть за стол переговоров в узком или широком составе, с участием других государств, и рассмотреть, серьезно рассмотреть вопрос о международной конвенции, запрещающей применение ядерного оружия. Наша страна готова поставить свою подпись под таким международным документом немедленно. Советский Союз призывает все государства, прежде всего ядерные державы, к тому, чтобы безотлагательно прекратить подземные испытания ядерного оружия.

Одним из главных направлений внешнеполитической деятельности Советского Союза, отметил А. А. Громыко, является обеспечение безопасности в Европе.

Хотя многие тревожные процессы в Европе пока что проявляют себя приглушенно, они не становятся от этого менее опасными. Полити-

ки и идеологи военного блока НАТО тратят немало сил, чтобы для народов эти процессы и дальше оставались как можно неприметнее. Но разве можно терять бдительность перед лицом того, что происходит в Греции? И разве не требует особой бдительности рост милитаристской и неонацистской опасности в ФРГ? Об угрозе миру, о планах подготовки реванша в Европе необходимо говорить твердо и в полный голос.

«Чрезвычайные законы», которые только что приняты западногерманским бундестагом, — это во многом копия тех законов, которые принимались в Германии в канун второй мировой войны.

Отнюдь не преждевременным звучат сегодня предостережения против опасных черт в политическом развитии Западной Германии. За последние год-два там все выше поднимают голову так называемая «национал-демократическая партия» и другие неонацистские силы. Эта партия уже имеет своих представителей в ландтагах семи из десяти западногерманских земель и рвется в бундестаг.

Возьмем основной элемент безопасности Европы — незыблемость существующих границ государств. Какую позицию занимает здесь правительство ФРГ? Может быть, в отличие от своих предшественников, оно признало эти границы? Нет, не признало и все еще не отказалось от требования возврата к границам германского рейха 1937 года.

А что сказать о воскрешении требования «жизненного пространства» для немцев, которое недавно было провозглашено в бундестаге от имени правительства ФРГ, повторяем — от имени правительства.

Отдают ли в Бонне отчет в том, какие чувства будят подобные заявления в Советском Союзе, Польше, Чехословакии, Югославии, во всех странах, за счет которых Гитлер пытался создать пресловутое «жизненное пространство»? Неужели не ясно, что в наши дни вести бездумную игру вокруг нацистского лозунга «жизненного пространства» может только тот, кто готов списать свою страну в пространство безжизненное.

Вопрос о германских границах решен второй мировой войной, решен окончательно.

На страже границ социалистических государств Европы, включая границу между ГДР и ФРГ, подчеркнул министр иностранных дел СССР, стоит вся мощь организации Варшавского Договора, и наш народ никому не советовал бы ее испытывать.

На Западную Германию и только на нее ложится ответственность за происходящее время от времени обострение обстановки вокруг Западного Берлина. Естественно, что провокации в отношении этого города встречают и будут встречать должный отпор со стороны Советского Союза, ГДР, организации Варшавского Договора.

Когда правительство ФРГ предлагает нам обменяться заявлениями об отказе от применения силы и вместе с тем оставляет в стороне вопрос о признании существующих европейских границ, что приходится задумываться, каковы цели такого предложения.

Обмен заявлениями с ФРГ о неприменении силы может иметь место на основе ясного и четкого признания сложившегося в Европе положения,

включая признание факта существования Германской Демократической Республики — нашего друга и союзника, безопасность которого неотделима от нашей собственной безопасности, от безопасности государств Варшавского Договора.

Социалистические страны выдвинули в Бухарестской декларации программу мер обеспечения европейской безопасности и развития мирного сотрудничества между государствами Востока и Запада. Эти предложения полностью сохраняют свою силу, как и предложения, содержащиеся в решении Карловарской конференции европейских коммунистических и рабочих партий по вопросам безопасности в Европе, и ждут рассмотрения за столом переговоров.

Вместе с другими странами — участниками Варшавского Договора Советский Союз предлагает приступить к подготовке общеевропейского совещания для обсуждения вопросов обеспечения безопасности в Европе и налаживания общеевропейского сотрудничества.

Советское правительство сделает все, чтобы мир в Европе, в завоевание которого наша армия и наш народ внесли решающий вклад во второй мировой войне, не был нарушен. Готовность откликнуться на каждый конструктивный шаг, который укрепляет здание европейского мира, решительный отпор любой попытке ущемить позиции мира и социализма в Европе — в какой бы связи эти попытки ни делались — в этом суть европейской политики Советского Союза. Мы тверды в осуществлении этой политики и едины с другими братскими социалистическими странами.

Для ЦК КПСС и Советского правительства, сказал далее А. А. Громыко, для советского народа нет более заветного дела во внешнеполитической области, чем укрепление сотрудничества социалистических стран. Защита завоеваний и сплоченности государств социалистического сотрудничества — это наш священный долг, верность которому наша страна пронесет через любое испытание.

Советское правительство в своей внешнеполитической деятельности всегда придавало большое значение отношениям с неприсоединившимися государствами, которые составляют более половины всех стран мира. У нас успешно развиваются связи с большинством государств Азии и Африки. С доброжелательностью советские люди относятся к странам Латинской Америки.

Особняком стоит вопрос о наших отношениях с КНР, указал оратор. Министр в своем докладе кратко характеризует советско-китайские межгосударственные отношения. С нашей стороны, сообщил он, делается все возможное, чтобы государственные отношения с Китаем не ухудшались. В текущем году Советское правительство обратилось к правительству КНР с конкретными предложениями по вопросам торговли, совместного пользования пограничными реками для судоходства и с некоторыми другими. Но Пекин остается глухим к любой инициативе, отражающей заботу о настоящем и будущем советско-китайских отношений.

Печально, что распыляться за авантюризм и измену марксизму-ленинизму пекинских деятелей приходится

китайскому народу, с которым советский народ связывают узы многолетней дружбы. КПСС, наш народ неоднократно выражали уверенность в том, что нынешние события в Китае и то шовинистическое великодержавное направление, которое приняла его внешняя политика, — лишь исторически преходящий этап. Мы уверены, что, несмотря на все трудности и зигзаги, дело социализма в Китае восторжествует и советско-китайские отношения в конечном счете войдут в свое естественное русло.

Положительные сдвиги, говорит далее А. А. Громыко, произошли в последние годы в советско-французских отношениях, и мы убеждены, что это отвечает интересам советского и французского народов. К сожалению, оставляют желать лучшего наши отношения с Англией, хотя в целом немало делается для их расширения. Развитие советско-английских отношений в политической области подвигается медленнее, чем это могло бы иметь место, если бы английская внешняя политика преодолела односторонность своей ориентации по ряду крупных международных вопросов. Достигнуто определенное улучшение отношений с Италией, и тут открываются немалые возможности на будущее. Появляются предпосылки для расширения и активизации отношений с такой крупной и развитой в промышленном отношении страной Северной Америки, как Канада.

Надо сказать, продолжал А. А. Громыко, что советско-американские отношения по-прежнему отягощены агрессивностью во внешней политике США и в первую очередь развязанной ими войной во Вьетнаме.

С советской стороны не раз отмечалось, что мы за хорошие отношения с США, за взаимодействие в урегулировании актуальных международных проблем. И сейчас мы считаем, что нет причин для столкновения наших государств, если американская сторона будет проявлять должное уважение к нашей безопасности, безопасности наших друзей, если США не будут покушаться на безопасность и независимость других народов.

Наша страна никогда не шла и не пойдет ни на какие сделки с кем бы то ни было за счет народов, в обход их интересов. От правительства США зависит, в какой мере могут быть и будут использованы имеющиеся возможности в советско-американских отношениях.

Наша внешняя политика и наша идеология представляют собой резкий контраст неутешительному будущему, которое видится многими деятелями капиталистического мира. Народы, строящие коммунизм и социализм, полны оптимизма.

Советские люди вот уже третьи десятилетия живут в условиях мира, сказал в заключение А. А. Громыко. Это большое завоевание ленинской внешней политики, осуществляемой под руководством ЦК КПСС. Это результат неуклонного роста могущества нашей Родины, достижений советского народа в строительстве коммунистического общества. Советский народ, успешно претворяя в жизнь решения XXIII съезда КПСС как во внутренних делах, так и в области внешних дел, смотрит в будущее с чувством спокойной уверенности.

ЛЯСНЫЯ МАЛЮНКИ

ПТУШЫНЫЯ ДЗІВАЦТВЫ

У птушак, як і ў людзей, ёсць свае дзівацтвы.

Узяць, напрыклад, ляснога голуба. Гэтакая сур'ёзная і паважная птушка! А вось, аказваецца, і ў яе ёсць свая слабасць. Надта ж ужо голуб любіць вясной пахваліцца, чаго ён не робіць у другую пару года. Сядзе ранкам на ёлку, асіну альбо чэзлую сасонку і абавязкова будзе выхваляцца:

— На ду-у-бе сяджу! На ду-у-бе сяджу!

Іншыя птушкі змоўкнучы, стаміўшыся за доўгі веснавы дзень, а ён, не зважаючы ні на што, сваё чапуе.

Назва маленькай птушкі—пеначкі-цянькоўкі—гаворыць аб тым, што ёй абавязкова трэба быць у глухім цяністым лесе, дзе нават у поўдзень трымаецца шэры змрок і пахне цвіллю. А яна і ў светлым бярэзніку сустрэнецца, і на ўзлесці, а то і ў сад заляціць. І ўсё на святло лезе. Снуе шэрай кропкай дзе-небудзь у макаўцы дрэва, ды ўсё насмешліва спывае:

— Цень-цень-цень! Цень-цень-цень!

А ценю і ў паміне нідзе няма.

Заранка, наадварот, увесь час у змроку трымаецца, а вось завецца, чамусьці, заранкай. У непразлым хмызняку яна і свае гучныя паспешлівыя песенькі спывае. Адно, што ў яе грудка барвовая, быццам яркай зарю залітая.

Ёсць свае дзівацтвы і ў шэрай зязюлі. Гучнае «ку-ку!» ляснай бяздомніцы можна пачуць амаль у кожным ляску. А вось убачыць яе не так ужо і лёгка. Але я ведаю адно чароўнае слова. Варта мне яго толькі вымавіць, як зязюля робіцца паслухмянай. Якое гэта

слова? Самае звычайнае «ку-ку», запазычанае ў самой жа птушкі. Захоцацца мне яе калі пачыць, саджуся ў густы куст, складаю далоні і крычу: ку-ку! Пачуўшы яго, зязюля са злосным кашлянем кідаецца на голас, часам падлятаючы да цябе на адлегласць выцягнутай рукі.

Шмат у ляснога насельніцтва розных дзівацтваў ёсць. І разгадаць іх для мяне вялікая радасць.

СУНІЦЫ ПАСПЕЛІ

Як толькі ў зялёнай траве вам ветліва заківае галоўкамі чырвоная канюшына, бярыце кошкі і адпраўляецеся ў лес па суніцы. Дакладная прыкмета: зацвіла чырвоная канюшына—значыць паспелі ў лесе і духмяныя ягады.

Лепш за ўсё за першымі суніцамі пайсці на лясныя пасекі і прасекі. Першыя чырванобокія ягады сустрэнуцца вам якраз тут, дзе амаль увесь дзень яркае сонейка свеціць, а ад старых сухіх пнёў, быццам ад нагнетаных печы, цяплом патыхае. Вось тут, каля гэтых цёплых пнёў з рэдкай сухой траўкай вакол, і з'яўляюцца першыя чырвоныя ягады.

Калі лясныя прагаліны і прасекі задухмяняць суніцамі, у лесе пачынаецца сапраўднае свята. Усё ляснае насельніцтва ў гэтыя дні спяшаецца салодкімі ягадамі паласавацца. Часам тут можна ўбачыць цяцерку-маці з жоўтымі пухавічкамі-цецерауняткамі. Старога адзінца-глушца ўнімеш. З шумам з-пад ног вырвецца чубаты рабчык. Жаўтаротае зязюля, з чырвонай ад ягад дзюбай, сустрэнецца.

Ну, а ўжо аб хлапчуках і казаць няма чаго. Толькі і чуюцца ў лесе іх гучныя галасы:

— Го-го-го! Ідзіце сюды! Дзе вы?

Хораша ў лесе, калі суніцы паспеюць.

Гарачыя дні стаяць на Мінскім моры!

Фотаэцюды І. ПЯТРОВА.

СУЗДАЛЬСКІЯ СУВЕНІРЫ

Шматлікія помнікі старажытнасці прыцягваюць ва Уладзіміраўскую вобласць падарожнікаў з усіх канцоў свету. Толькі непаўторнымі чудамі Суздаля штодзень любуюцца да 7 тысяч чалавек.

— А будзе яшчэ больш. І кожнаму хочацца павесці на

памяць сувенір, — сказаў карэспандэнту АДН начальнік абласнога Упраўлення мясцовай прамысловасці Аляксандр Дзмітрыеў. — Мы імкнемся задаволіць гэтае жаданне Уладзіміршчына здаўна славіцца мастацкімі промысламі.

Амаль сто ўзораў лакавага жыванісу прапанавалі мастакі Мсцёры.

За рубяжом, асабліва ў Англіі, Японіі, Галандыі, многа прыхільнікаў вышываных вырабаў Мсцёрскай і Аляксандраўскай фабрык. Рукадзельніцы не заўсёды паспяваюць за заказамі.

І зусім нечаканы поспех выпай мелянкоўскім ганчарным палівяным вырабам. Пачалося з таго, што работнікі мясцовага рэстарана, прапанаваўшы замежным гасцям пакаштаваць старажытныя стравы, прыгатаваныя ў арыгінальным ганчарным посудзе, затым падарылі яго гасцям. Пасля гэтага да іх пачалося сапраўднае паломніцтва. Госці пыталіся, дзе дастаць гэтыя расійскія гаршчочкі, смятанніцы, мядоўні-

цы? Мелянкоўскі прамкамбінат цяпер значна павялічвае іх выпуск. Новыя ўзоры падарункавых вырабаў з керамікі распрацоўвае навукова-даследчы інстытут мастацкіх промыслаў, які знаходзіцца ў Маскве.

З адкрыццём Суздальскага турысцкага комплексу колькасць нашых гасцей узрасце. Будзе патрэбна і больш сувеніраў. Прадугледжана стварэнне спецыяльнага кустарна-мастацкага прадпрыемства для выпуску падарункавых вырабаў. Самымі прыватнымі для турыстаў — на нашу думку — будуць салонны, дзе на вачах у наведвальнікаў для іх зробяць сувеніры, якія ім спадабаліся.

Г. ЗАХАРАЎ.
(АДН).

МАЙСТЭРСТВА ЗАПІРАЦЬ ДЗВЕРЫ

Ноч. У святле аўтамабільных фараў—фігура прахожага. Блішчыць жоў. Словы: «Зразумела, вы нават не хочаце думаць аб гэтым, але ў глыбіні душы ўсведамляеце: на чарзе, магчыма, вы!»

Не, мы не апісваем сцэну з якога-небудзь дэтэктыва. У такіх выказах і малюнках амерыканскаму чытачу рэкамендуецца зусім сучасны практычны падручнік, толькі што выдадзены ў Нью-Йорку, — «Як абараніць сябе, сваю сям'ю і свой дом. Вычарпальнае кіраўніцтва па самаабароне». Вывучыўшы гэты ўнушальны том (трыста старонак, сто ілюстрацый), грамадзянін Амерыкі павінен засвоіць суму пэўных ведаў: а) майстэрства запіраць дзверы; б) небяспека, якую тоіць ліфт са-

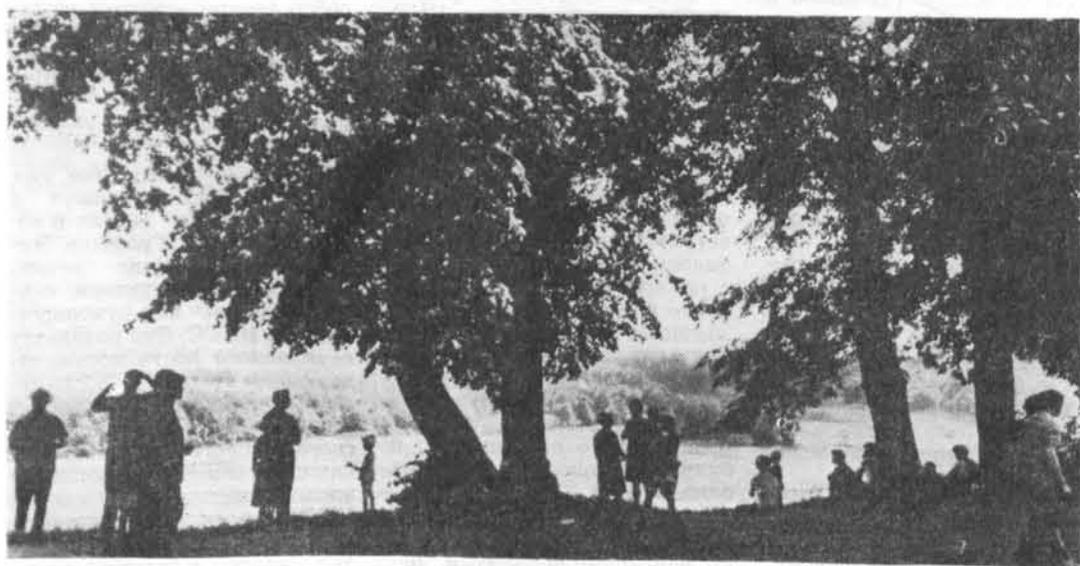
маабелугоўвання і тры спосабы яе пазбегнуць; в) як абараняцца ва ўласнай аўтамашыне; г) у якіх кутках кватэры трэба хаваць каштоўнасці... Зрэшты, няма магчымасці пералічыць усе парады, якія дае аўтар будучай ахвяры грабежнікаў і забойцаў, аж да мер перасцярогі, якія неабходна захоўваць, карыстаючыся гарадскім транспартам.

Кніга, як падкрэслівае выдавецтва «Арлінгтон хаус», адрасавана самай шырокай аўдыторыі—жыхарам гарадоў-гігантаў, і ціхіх прадмесцяў, і сельскіх пасёлкаў, «людзям, якія адчуваюць усё большую бездапаможнасць па меры таго, як адзін раён за другім робяцца паляўнічым угоддзем для выкрадальніка машын, узломшчыка, гвалтаўніка, наркамана, сек-

суальнага маньяка, падпальшчыка, садыста».

«Падумаце над тым, што вы ўбачыце на першай старонцы вашай газеты сёння раніцай!—заклікае выдавецкая рэклама.—Няўжо вы і на самай справе не турбуецеся, ідучы на работу і пакідаючы дома жонку і дзяцей?»

Сапраўды, у даным выпадку рэкламнае красамоўства здаецца залішнім. У дзяржаве насілля, якое лрмушае, як азначыла адна англійская газета, гаварыць ужо не аб амерыканскім вобразе жыцця, а хутчэй аб амерыканскім вобразе смерці, ніхто і нідзе не можа адчуваць сябе ў бяспецы. І ніякія, самыя вычарпальныя падручнікі тут не дапамогуць.

у нядзелю.

Фотаэцюд К. ЯКУБОВІЧА.

НАСЕННЕ-ПАДАРОЖНІК

Вясной у шляхі — дарогі адпраўляецца насенне. Штаб яго перасялення размешчаны ў Ленінградзе на Ісаакіёўскай плошчы, у старажытным будынку Усесаюзнага інстытута раслінаводства імя Мікалая Вавілава (УІР).

Мы завіталі сюды, калі супрацоўнікі інстытута былі заняты сартыроўкай і ўпакоўкай насення ў аптэкарскія пакецікі, запаўненнем зтыкетак і ў адрасах на якіх можна вывучаць геаграфію Савецкага Саюза і ўсяго свету.

Тысячы пакетаў насення пасылае УІР за рубж і тысячы штогод атрымлівае доктар. Вось чарговая пасылка — 45 узораў аўса. Адрасат — доктар Ф. І. Зілен з Канады. Набор узораў чапавіцы адпраўляецца ў ЗША. 218 пакецікаў з зернем пшаніцы, бабовых і капусных атрымаюць фінскія селекцыянеры; чаранкі яблыні тэрмінова перапраўляюцца ў Англію доктару Лаўрэнсу Д. Хілзу. Раслінавод Ю. Гаўпен з Нарвегіі папрасіў прадставіць яму рад гатункаў соі і ранняга аўса, а мадам Дэвіка Рэйні Рырых з Індыі атрымлівае з УІРа астры і прымулы.

З Аўстраліі нядаўна вярнуліся ў інстытут навуковыя супрацоўнікі Давід Тэр-Аванесян і Руальд Удачын. Праехаўшы па далёкаму кантыненту дзевяць тысяч кіламетраў, яны сабралі багатыя трафеі для папаўнення сусветнай калекцыі УІРа. Яна налічвае больш 170 тысяч узораў насення, але вось каштоўных для савецкай селекцыі відаў аўстралійскага бавоўніка, тытуню, пшаніцы, ячменю, кукурузы ў ёй да гэтага часу не было. А аўстралійцам у роўнай меры патрэбны савецкія гатункі, напрыклад, кароткасьцёблага бавоўніка.

Танзанія, Уганда, Судан, Бразілія — вось зоны іншых батанічных экспедыцый гэтага года. Мэта адна — збор насення, якое затым будзе высеяна на доследных станцыях Сярэдняй Азіі, Кубані, Сухумі, Майкопа і стане аб'ектам вывучэння.

Будучы спадарожнікам чалавека задоўга да эпохі вялікіх геаграфічных адкрыццяў, насенне ў наш час ва ўсіх кірунках перасякае зямны шар, яго можна па праву назваць старажытнейшым падарожнікам.

А. КАРЫШАУ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ НАЛЕТКА

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-49-31, 6-97-92, 6-48-86, 3-15-15.